

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen 2021–2023 perusteluteksti

Talousarvion 2021 keskeiset painopisteet

- 1. Toiminnan volyymin palauttaminen koronaa edeltävälle tasolle.**
Toimialan tavoitteena on palvelujen asiakasmäärien palauttaminen entiselle tasolleen.
- 2. Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien parantaminen.**
Parannetaan 3 -6 -luokkalaisten koulupäivän yhteydessä toteutettavia harrastusmahdollisuuksia yhdessä kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa. Toimialan toiminnoissa edistetään myös 7 -9 -luokkalaisille kohdennetun harrastuspassin tarjontaa ja sen käyttöä. Painopiste on toimialojen yhteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoite.
- 3. Ikääntyneiden toimintamahdollisuuksien parantaminen.**
Ikäihmisten liikkumisen ja liikkeelle lähtemisen esteitä poistetaan selkeyttämällä kaupungin toimialojen sekä kolmannen ja yksityisen sektorin työnjakoa ja lisäämällä yhteistyötä ikäihmisten liikkumiseen ja liikuntaan liittyvässä neuvonnassa, asiakasohjauksessa ja palvelutuotannossa. Painopiste on toimialojen yhteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoite.
- 4. Palvelustrategiatyö.**
Toimialan palvelukokonaisuudet tuottavat konkreettiset kuvaukset palvelujen tuottamisen strategiasta ennen valtuustokauden loppua. Työn tuloksena määritellään, mitä palveluja kaupunki tuottaa itse, mitä se tavoittelee avustustoiminnallaan, missä palveluissa se tekee yhteistyötä ja mitkä palvelut se rajaa oman toimintansa ulkopuolelle.
- 5. Helsinki Biennaali.**
Helsinki Biennaali järjestetään Vallisaarella kesällä 2021. Helsingin taidemuseo HAM vastaa Helsinki Biennaalin näyttelyn tuotannosta. Tapahtuman toteuttamiseen osallistuvat kaikki kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelukokonaisuudet

Helsingin kulttuurin ja vapaa-ajan kenttä on kärsinyt koronapandemian aiheuttamasta poikkeustilasta erittäin paljon. Toimialan toiminnoissa kävijämäärät ovat laskeneet, tuotantoja ja tilaisuuksia on peruttu ja tulot ovat vähentyneet. Monet kumppanit ovat toiminnallisissa ja taloudellisissa vaikeuksissa. Vuoden 2021 päätavoitteena on **toiminnan volyymin palauttaminen** koronapandemiaa edeltävälle tasolle. Kulttuurilla, liikunnalla, nuorisotyöllä ja kirjastoilla on suuri merkitys siinä, miten ihmisten luottamus kaupunkielämään palautuu.

Lasten, nuorten ja ikääntyneiden palvelutarve ja eriarvoisuus kasvaa, joten palveluja suunnataan erityisesti näille ikäryhmille. Kaupungin toimialat ovat valinneet vuodelle 2021 kaksi yhteistä tavoitetta: lasten ja nuorten harrastaminen ja ikääntyneiden toimintakyvyn vahvistaminen. Molemmat tavoitteet edellyttävät toimenpiteitä ja yhteistyötä kaikilta kaupungin toimialoilta. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on vetovastuussa molemmista tavoitteista sekä koko hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyöstä vuonna 2021. Monipuolisia harrastusmahdollisuuksia tarjoamalla ja turvaamalla edistetään lasten ja nuorten mielen hyvinvointia ja liikkumista sekä ehkäistään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Toimenpiteiden tavoitteena on, että **jokaisella lapsella ja nuorella on harrastus**. Liikkumishojelman toteuttamista jatketaan. Vuoden 2021 erityisenä painotuksena liikkumishojelmassa on **ikäntyneiden toimintakyvyn vahvistaminen**. Liikkumisen ja liikkeelle lähtemisen myönteiset vaikutukset ovat

fyysistä terveyttä huomattavasti laajemmat. Liikkuminen yhdessä muiden kanssa oman kodin ulkopuolella luo sosiaalisia suhteita, yhteisöllisyyttä ja vähentää yksinäisyyttä.

Koronapandemian luoma poikkeuksellinen tilanne kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle ja sen kumppaneille korostaa entisestään tarvetta määritellä kaupungin oma palvelu- ja avustustoiminta selkeämmin. Työ on käynnistetty tammikuussa 2020 hyväksytyillä palveluverkkosuunnittelun periaatteilla. Vuoden 2020 sitovaksi tavoitteeksi asetettiin palvelustrategian laatiminen koko toimialalle ja erikseen jokaiselle sen palvelukokonaisuudelle. Koronapandemiasta johtuen työhön ei ole voitu osallistaa henkilöstöä ja kumppaneita riittävästi vuoden 2020 aikana, vaan sitä jatketaan keväälle 2021. **Palvelustrategiatyön** tavoitteena on kehittää yhteistyötä muun toimijaverkoston (ekosysteemi) kesken. Yhteistyön kehittäminen tarkoittaa toimialan omien palvelujen kyvykkyyksien tunnistamista suhteessa muun kulttuurin ja vapaa-ajan toimijaverkoston kyvykkyyksiin ja vahvuuksiin. Työn tuloksena määritellään nykyistä selkeämmin, mitä palveluja kaupunki tuottaa itse, mitä se tavoittelee avustustoiminnallaan, missä palveluissa se tekee yhteistyötä ja mitkä palvelualueet se rajaa oman toimintansa ulkopuolelle. Kaupungin tekemät palvelustrategiset valinnat vaikuttavat suoraan yleishyödyllisten yhdistysten ja yritysten toimintamahdollisuuksiin.

Merellisen strategian suurin projekti vuonna 2021 on **Helsinki Biennaali**, joka on Helsingin saaristossa järjestettävä kansainvälinen taidetapahtuma. Helsinki Biennaali on kaupungin viimeisen vuosikymmenen merkittävin investointi kuvataiteeseen ja se vahvistaa Helsingin imagoa kulttuuri- ja kuvataidekaupunkina myös kansainvälisesti. Saaristossa järjestettävä biennaali yhdistää taiteen, luonnon, kulttuurihistorian ja liikkumisen. Helsinki Biennaali oli tarkoitus järjestää kesällä 2020, mutta se siirrettiin koronapandemian vuoksi. Helsinki Biennaali järjestetään Vallisaaressa kesällä 2021. Helsingin taidemuseo HAM vastaa Helsinki Biennaalin näyttelyn tuotannosta. Tapahtuman toteuttamiseen osallistuvat kaikki kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelukokonaisuudet.

Toimintaympäristön keskeiset muutokset

Väestö- ja asiakasmäärän kehitys

Nuorten ja ikääntyneiden palvelutarve kasvaa väestön kasvaessa, joten palveluja suunnataan erityisesti lapsille, nuorille ja ikääntyneille. Kaupunkiyhteisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toimenpiteet kohdistuvat näihin ikäryhmiin ja ovat toimialan sitovien tavoitteiden hankkeita.

Muiden muutosten vaikutukset palvelutuotantoon

Koronapandemia on tuottanut merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia haasteita kansalaistoiminnan kentälle vuoden 2020 aikana. Vuodelle 2021 ongelmia tuo veikkausvoittovarojen menetys, joka lisää kansallisesti järjestöjen taloudellisia vaikeuksia, mikäli valtio ei kompensoi veikkausvoittovarojen vähenemistä budjettivaroista. Kaupungin strategisten tavoitteiden, kuten liikkumisen, syrjäytymisen ehkäiseminen ja palveluiden ekosysteemin toimivuuden kannalta veikkausvoittovarojen laskeminen voi pitkällä aikajänteellä heikentää kumppaneiden toimintamahdollisuuksia ja kasvattaa paineita kunnallisen rahoituksen kasvattamiselle. Talousarviovuonna vahvistetaan ekosysteemin toimintaedellytyksiä mm. palautumissuunnitelman mukaisilla järjestöjen ja yhteisöjen koulutuksilla sekä selvittämällä avustusten ja palvelujen hankinnan käytännöt osana palvelustrategiatyötä. Palvelustrategiat, nuorisotyön perussuunnitelma sekä taide- ja kulttuurivisio ohjaavat tulevaisuuden ratkaisuja toimialalla.

Toimiala tekee strategian mukaisia kohdennuksia talousarvioehdotuksessaan. Palvelutuotantoa vahvistetaan ja korjausvelan kasvua hillitään lisäämällä liikuntapalvelujen yllä- ja kunnossapitomäärärahoja. Koronapandemia on vaikuttanut erityisesti lapsiin, nuoriin ja ikäihmisiin. Liikkumisohjelman ja Mukana-ohjelman toimenpiteitä suunnataan heikommassa asemassa oleville yksiköille ja ryhmille. Lastenkirjallisuuden kysyntään kirjastoissa vastataan kasvattamalla lastenkirjallisuuden aineistohankintoja. Lukemisella on todistetusti vahvoja myönteisiä vaikutuksia lasten hyvinvointiin. Avustuksiin suunnattavilla valtionperintörahoilla lisätään ikääntyneille suunnattuja kulttuuripalveluja yhdessä kumppaneiden kanssa.

Ensimmäinen Helsinki Biennaali siirtyi vuodelta 2020 toteutettavaksi kesällä 2021. Hankkeen rahoitus koostuu kaupungin budjettirahoituksesta ja kulttuurin kentällä ulkopuolisesta rahoituksesta. Taiteellisen sisällön ja tapahtumatuoannon lisäksi biennaali edellyttää investointeja.

Talous

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala esittää talousarvioehdotuksessaan 0,86 prosentin muutosta eli 1 663 000 euroa verrattuna vuoden 2020 hyväksytyyn talousarvioon katteeseen. Tarpeet kohdistuvat pääosin palkkojen sekä vuokrien indeksikorotuksiin.

Tämän lisäksi toimiala esittää ns. teknisinä talousarviolisäyksinä kaupunginmuseolle ja taidemuseolle alueellisiin vastuutehtäviin kohdennettujen valtionosuuksien osalta 281 000 euroa sekä Luotsi -toiminnan kustannuksiin 200 000 euroa ja 150 000 euroa nuorten työllistymiseen kohdennettavaksi Kesäseteli -toiminnan rahoittamiseksi.

Yhteensä toimiala esittää 1,2 % muutosta eli 2 294 000 euroa vuoden 2020 talousarvion katteeseen. Talouden raamiesitys on erittäin tiukka ja vaatii toimialalta merkittäviä tuottavuustoimenpiteitä.

Tavoitteet ja suoritteet

Palvelujen sulkeminen sekä tapahtumien ja tilaisuuksien peruminen heikensivät kaupunkilaisten vapaa-ajan mahdollisuuksia. Toimiala pyrkii palvelujen palauttamiseen entiselle tasolle. Suoritteissa tavoitellaan vuoden 2020 tasoa.

Riskit ja epävarmuustekijät

Koronapandemia on pienentänyt kävijämääriä, peruuttanut tuotantoja ja tilaisuuksia sekä vähentänyt tuloja. Pandemian tuottama epävarmuus ja pandemian hillitsemiseksi tehtävät rajoitustoimet synnyttävät merkittävän riskin toimialan tulonkertymälle. Toimiala torjuu riskiä vahvistamalla yhteisiä myynnin toimintojaan, selkeyttämällä hinnastoaan ja suuntaamalla digitalisaatioinvestointeja hankkeisiin, joiden voidaan ennakoida vähentävän menoja, kasvattavan palvelujen käyttöä tai lisäävän tuloja.

Toiminnan kuvaus

Toimialalla on neljä palvelukokonaisuutta ja hallinto.

Kirjastopalvelukokonaisuus (kaupunginkirjasto) vastaa kirjastotoiminnasta sekä valtakunnallisesta kehittämistehtävästä, josta on lailla erikseen säädetty. Kirjastopalvelukokonaisuuden palvelut ovat aluekirjastopalvelut, keskustakirjasto Oodi, kirjastoverkon yhteiset palvelut ja valtakunnalliset kehittämisspalvelut.

Keskeiset painopisteet vuonna 2021:

- Palvelustrategiatyö: kirjaston toimintaympäristön ekosysteemin kuvaaminen ja erityisesti digitaalisen median palvelualueen käyttöönottosuunnitelman laatiminen.
- Harrastusmahdollisuuksien parantaminen: lukemiseen liittyvien palvelujen uudistaminen ja lastenkirjallisuuden hankintamäärärahojen kasvattaminen.
- Ikäihmisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn parantaminen: kattavan, turvallisen ja houkuttelevan kirjastoverkon riittävät aukioloajat, sekä vapaaehtoistyön ja etäpalveluiden jatkokehittäminen osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitetta.

Kulttuuripalvelukokonaisuus vastaa kaupungin kulttuuripolitiikasta sekä kulttuuri-, orkesteri-, museo- ja taidemuseotoiminnoista. Kulttuuripalvelukokonaisuus vastaa sille kuuluvista valtakunnallisista ja alueellisista erityistehtävistä, joista laeilla erikseen säädetään. Kulttuuripalvelukokonaisuuden palvelut ovat kaupungin museo, kaupungin orkesteri, kaupungin taidemuseo (HAM), kulttuurin edistäminen –palvelu ja kulttuurikeskukset –palvelu.

Keskeiset painopisteet:

- Palvelustrategiatyö: kaupungin oman palvelutuotannon ja muiden kulttuuritoimijoiden työnjaon tarkistaminen taide- ja kulttuurivision avulla.
- Harrastusmahdollisuuksien parantaminen: kulttuuriharrastusten näkökulman ja osuuden varmistaminen Helsingin harrastamisenmallin suunnittelussa
- Ikäihmisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn parantaminen: vapaaehtoistyön ja etäpalveluiden jatkokehittäminen osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitetta, valtioperintörahojen avustusmallin luominen ja Helsinki Biennaalin palvelupolun suunnittelu ikääntyneille.

Liikuntapalvelukokonaisuus vastaa liikunnasta ja liikuntapolitiikasta sekä liikunnan järjestämisestä ja liikuntapaikoista sekä leirintäalueesta. Liikuntapalvelukokonaisuuden palvelut ovat liikuntaan aktivointi -palvelut, liikuntapaikat -palvelu ja ulkoilupaikat.

Keskeiset painopisteet:

- Palvelustrategiatyö: palvelukokonaisuuden roolin kirkastaminen ja yhteistyön tiivistäminen kumppaneiden kanssa. Yhteistyön tiivistäminen kaupunkiympäristön toimialan kanssa lähiliikunnan edellytysten parantamisessa.
- Harrastusmahdollisuuksien parantaminen: liikkumishjelman jatkaminen, yhteistyön kehittäminen koulujen ja kumppaneiden kanssa, palvelujen volyymin palauttaminen aiemmalle tasolle.
- Ikäihmisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn parantaminen: liikkumishjelman jatkaminen ja palvelutorien toteuttaminen.

Nuorisopalvelukokonaisuus huolehtii nuorisotyöstä ja nuorisopolitiikasta.

Nuorisopalvelukokonaisuuden palvelut ovat itäinen nuorisotyö, läntinen nuorisotyö ja pohjoinen nuorisotyö.

Keskeiset painopisteet:

- Palvelustrategiatyö: NUPS-työn (Nuorisotyön perussuunnitelma) käytäntöön vieminen, avustamisen ja palvelujen hankintojen käytäntöjen selventäminen.
- Harrastusmahdollisuuksien parantaminen: nuorten hyvän vapaa-ajan sekä tasavertaisten harrastamisen mahdollisuuksien edistäminen ja harrastuspassin käytön vahvistaminen.
- Ikäihmisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn parantaminen: nuorten työllistämiskokeilujen kehittäminen ikäihmisten liikkumisen ja hyvinvoinnin tueksi.

Toimialalla on palvelukokonaisuuksien lisäksi hallintojohtajan johtama **toimialan hallinto**, joka huolehtii toimialan hallinto- ja tukipalveluista. Toimialan hallinnon palvelut ovat hallintopalvelut, henkilöstöpalvelut, kehittämisspalvelut, talous- ja suunnittelupalvelut, tietohallintopalvelut, tilapalvelut ja viestintä- ja markkinointipalvelut.

Keskeiset painopisteet:

- Palvelustrategiatyö: hallinnon palvelumallin täsmentäminen henkilöstö- ja asiakaskokemuksen parantamiseksi.
- Harrastusmahdollisuuksien parantaminen: harrastusten löytymistä, niihin ilmoittautumista ja maksamista helpottavien järjestelmien edistäminen digiohjelmassa.
- Ikäihmisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn parantaminen: ikäihmisille suunnatun viestinnän ja etäpalvelujen kehittäminen.

Keskeiset talousarviovuoden muutokset palvelukokonaisuuksittain

	Menot/toimintakate (talousarvion sitova taso)	Osuus ta- kohdan menoista/toimin- takatteesta %	Muutos ed. vuoteen €	Muutos ed. vuoteen %	Keskeisin selittävä tekijä
Toimiala yhteensä	-196 313	100,0 %	-2 293	1,2 %	vuokrien ja palkkojen indeksikorotukset
Kulttuuripalvelukokonaisuus	-52 915	27,0 %	491	-0,9 %	avustusleikkaus
Liikuntapalvelukokonaisuus	-55 265	28,2 %	-1 221	2,3 %	indeksit ja tilojen kunnossapito
Nuorisopalvelukokonaisuus	-28 326	14,4 %	-369	1,3 %	indeksit, luotsit ja kesäseteli
Kirjastopalvelukokonaisuus	-36 830	18,8 %	-295	0,8 %	indeksit ja lasten aineisto
Toimialan hallinto	-22 977	11,7 %	-900	4,1 %	indeksit ja uusi toimitila

Henkilöstösuunnitelma

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla työskentelee vuonna 2021 arviolta 1 605 vakituista ja 217 määräaikaista eli yhteensä 1822 henkilöä. Henkilöstömäärän ei ennusteta kasvavan lähivuosina.

Palvelukokonaisuudet ovat laatineet henkilöstösuunnitelmat vuodelle 2021 ja sen lähivuosille. Nuorisopalvelukokonaisuuden tavoitteina ovat mm. nuorisotyöntekijöiden työnkuvien kehittäminen ja nuorisotyön yhteistyöhankkeet kasvatuksen ja koulutuksen sekä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa. Liikuntapalvelukokonaisuus vahvistaa henkilöstöresurssisuunnittelua, tehtävänkuvien yhdistämiseen liittyviä kokeiluja, digiosaamisen kehittämistä sekä esihenkilöosaamisen vahvistamista työn vaatimusten mukaiseksi. Kirjastopalvelukokonaisuudessa kehittämisteemoiksi valittiin henkilöstöresurssien suunnittelu, henkilöstön itseohjautuvuuden ja yhteistyön edelleen kehittäminen, kirjaston eri palveluiden välisen yhteistyön vahvistaminen sekä asiakasviestintä- ja asiakaspalveluosaamisen kehittäminen. Kulttuuripalvelukokonaisuuden tavoitteina ovat mm. henkilöstöresurssisuunnittelu, eri palveluiden suunnittelu, työkokonaisuuksien synergiatarkastelu, digiosaamisen kehittäminen ja tehtävänkuvien päivitystyö. Toimialan hallinnon vakituisen henkilöstön määrä säilyy ennallaan. Sisäistä tehtävien suuntaamista ja priorisointia asiakastarpeen perusteella tehdään osana eläköitymisiä. Osaamista kehitetään etenkin asiakaslähtöisen palvelumallin ja toimintatapojen kehittämiseen sekä digitalisaation vaatimien taitojen kehittämiseen.

Kaupunkistrategian toteuttaminen

Maailman toimivin kaupunki

Toimialan palveluilla on erityinen merkitys kaupunkilaisille koronakriisin aikana ja siitä palautumisessa. Koronapandemia on entisestään kärjistänyt hyvinvointieroja. Luottamuksen palauttaminen ihmisten kohtaamiseen vaatii toimialalta uudistuksia. Palvelustrategiatyössä

tuotetaan jokaiselle palvelukokonaisuudelle konkreettiset kuvaukset palvelujen tuottamisesta osana Helsingin vapaa-ajan toimijakenttää ennen valtuustokauden loppua.

Asiakastyytyväisyys on keskeinen mittari toiminnan kehittämisessä. Toimialalla jatketaan pikapalautejärjestelmän käyttöä ja laajennetaan sen käyttöä laitteista muihin palautemahdollisuuksiin. Yhtenä toimialan keskeisenä mittarina seurataan NPS-indeksin kehittymistä.

Toimialalla edistetään tiedolla johtamista ja tiedon hyödyntämistä päätöksenteossa sekä uuden strategiakauden valmistelussa. Toimiala hyödyntää kaupunkiyhteisiä ratkaisuja tiedolla johtamisen kehittämisessä, kuten yhteiset tietolähteet, visualisoidut seurantakoonnit ja tallennusalueet. Lisäksi kehitetään tulokortteja ja niiden raportointia.

Kestävän kasvun turvaaminen on kaupungin keskeisin tehtävä

Toimiala osallistuu Mukana-ohjelman Enemmän yhdessä -hankkeen toimenpiteiden toteuttamiseen. Hankkeen tavoitteena on systeeminen muutos, jossa alueen yhteisö toimii aktiivisesti ja tuottaa monipuolisia palveluja ja tapahtumia alueen lapsille, nuorille ja perheille. Lisäksi osallistutaan lasten ja nuorten mielenterveystyön kehittämiseen.

Tasavertaisia harrastusmahdollisuuksia edistetään kaupunkiyhteisellä harrastamisen mallilla ja koordinaattoritehtävillä. Harrastuksia tarjotaan peruskouluikäisille eri puolilla kaupunkia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa koulupäivään nivoutuen. Vuonna 2021 kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla parannetaan 3-6 -luokkalaisten koulupäivän yhteydessä toteutettavia harrastusmahdollisuuksia yhdessä kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa. Toimiala lisää myös 7-9 -luokkalaisten kohdennettua digitaalisen harrastuspassin tarjontaa.

Koronapandemia on rajoittanut poikkeuksellisella tavalla erityisesti ikäihmisten arjen elinpiirejä ja rutiineja, sosiaalisia kontakteja sekä harrastuksiin osallistumista. Toimiala poistaa ikäihmisten liikkumisen esteitä selkeyttämällä kaupungin toimialojen sekä kolmannen ja yksityisen sektorin työnjakoa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala lisää yhteistyötä ikäihmisten liikkumiseen ja liikuntaan liittyvässä neuvonnassa, asiakasohjauksessa ja palvelutuotannossa. Vuoden 2021 aikana toteutetaan ikäihmisten liikkumista tukeva monikäsitteinen markkinointiviestintäkampanja ja lisätään vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia. Liikkumisen aktivointiin toteutetaan etäpalvelukokeiluja, joiden vaikutukset arvioidaan. Valtionperintörahoilla lisätään avustuksia ikääntyneille suunnattuun kulttuuritoimintaan. Koronapandemian vuoksi toteutumatta jääneet asuinalueille suuntautuvat palvelutorikiertueet toteutetaan. Lisäksi nuorisopalvelut laajentavat Job´d-toimintamallia eli nuorten palkkaamista ikääntyneiden asiointi- ja kotiavuksi.

Toimiala vastaa asukkaille ja yhteisöille tarkoitetun tilavaraukokokonaisuuden käyttöönotosta. Toimialalla laajennetaan Varaamo-palvelua, jossa kaupunkilaisten ja heidän yhteisöjensä on helppoa ja turvallista käyttää kaupungin tiloja. Varaamo-palvelussa olevia tiloja lisätään, nostetaan varattavien tilojen käyttöastetta ja kehitetään Varaamon toiminnallisuutta yhdessä kaupunginkanslian kanssa. Samalla kehitetään tilahinnoittelua ja otetaan käyttöön digitaalisen maksamisen ratkaisuja sekä laaditaan tilasuunnittelun ja turvallisuuden periaatteet.

Helsingin kaupunki asetti keväällä 2019 itsenäisen työryhmän valmistelemaan kaupungille taide- ja kulttuurivision, joka ulottuu vuoteen 2030. Taide- ja kulttuurivisiotyö vahvistaa Helsingin asemaa omaleimaisena ja kansainvälisesti kiinnostavana kulttuurikaupunkina. Työryhmän ehdotus visioksi julkistettiin syksyllä 2020. Vuoden 2021 tavoitteena on sen soveltaminen ja valmistelu päätöksentekoon osana uuden strategiakauden valmistelua.

Uudistuvat palvelut

Helsinki Biennaali on Helsingin merellisen strategian suurin projekti. Ensimmäinen biennaali järjestetään kesällä 2021 Vallisaarella tiiviissä yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala kehittää Helsinki Biennaalin lisäksi myös merellisiä palvelujaan selkeyttämällä erityisesti huollon työnjakoa kumppaneiden ja kaupunkiympäristön toimialan kanssa. Merellisen strategian työnjako on merkittävä osa liikuntapalvelujen palvelustrategiatyötä.

Vuonna 2021 jatketaan vuonna 2019 käynnistyneen kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan digitalisaatio-ohjelman toteuttamista. Vuonna 2021 toimialan digitalisaatio-ohjelman painopistettä siirretään koronapandemian vuoksi entistä vahvemmin tuottavuuden ja tulonmuodostuksen parantamiseen. Digitalisaatioinvestointeja suunnataan suurten asiakasmäärien palveluihin sekä mahdollisuuksiin lisätä itsepalveluja ja automaatiota.

Toimialan digitalisaatio-ohjelmaa toteutetaan yhteistyössä kaupunkitasoisen digitalisaatio-ohjelman kanssa. Kaupunkitasoista yhteistyötä tarvitaan erityisesti kaupunkitasoisen tilanvarauskokonaisuuden edistämiseksi sekä Helsinki-asiakkuuden ja mydata-toiminnallisuuden käyttöönotossa.

Toimialan strategiset painotukset näkyvät digikehittämisessä mm. lasten ja nuorten harrastamisen sekä ikääntyneiden etäpalvelujen parantamisena. Muita digitalisaatio-ohjelman keskeisiä toimenpiteitä ovat tapahtumien, harrastamisen, nuorten ja liikunnan uudistuneiden verkkosivustojen käyttöönotto. Näiden kehittäminen tehdään tiiviissä yhteistyössä kaupunkitasoisen hel.fi-uudistushankkeen kanssa. Merkittävä osa talousarviovuonna käyttöönotettavista digitaalisista palveluista on tarkoitettu laajasti helsinkiläisen kulttuurin ja vapaa-ajan toimijakentän käyttöön, mikä tukee toimialan strategista tavoitetta toimia ekosysteemin alustana.

Toimialan digitalisaatio-ohjelmassa investoidaan henkilöstön osaamiseen ja innostamiseen uusien työtapojen käyttöönottoon. Erityisesti varaamisen, maksamisen ja ilmoittautumisen nykyistä laajempi digitalisointi tarkoittaa suuria muutoksia työtavoissa.

Kaupunkitasoisen digitaalisen perustan uudistamisen myötä osa aiemmin toimialalla hoidetuista tietohallinnon tehtävistä (mm. laitehankinnat, kaupunkiyhteisten järjestelmien it-tuki, tietoliikenne ja -verkot) siirtyvät kansliaan perustettavaan digitalisaatioyksikköön. Samalla toimialan tietohallinto muuntautuu entistä selvemmin digitalisaatiopalveluksi, jossa keskitytään auttamaan ydinpalveluita digitalisaation hyödyntämisessä tehokkaassa palveluntuotannossa.

Vastuullinen taloudenpito hyvinvoivan kaupungin perusta

Kulttuurin ja vapaa-ajan palvelujen kustannuksista verrattuna kuuteen suurimpaan suomalaiseen kaupunkiin ei ole tarjolla kattavaa ja riittävän luotettavaa vertailutietoa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala käynnisti vuonna 2020 säännölliset kokoontumiset muiden suurten kaupunkien saman sektorin johdon kanssa. Yksikkökustannusten vertailu on tunnistettu aiheeksi, jossa tarvitaan sekä kaupunkien että Kuntaliiton yhteistyötä. Kaupunkivertailun lisäksi toimiala kehittää nykyistä parempia tapoja osoittaa avustustoiminnan vaikuttavuutta.

Toimialan hinnoitteluratkaisuilla suunnataan tilojen ja palvelujen käyttöä sekä tuetaan strategisten tavoitteiden toteutumista. Toimialan hinnoittelussa varmistetaan saavutettavuus ja

yhdenvertaisuus. Toimiala soveltaa yhteisiä periaatteita tuotteiden ja palveluiden hinnoittelussa sekä maksujen, vuokrien ja korvausten subventiokäytännöistä. Vuoden 2021 aikana toimialan hinnastoa selkeytetään. Samalla lisätään dynaamista hinnoittelua, mikä tarjoaa toiminnasta vastaaville päälliköille sekä markkinoinnille enemmän mahdollisuuksia. Digitalisaation avulla kehitetään tulonmuodostusta luomalla helppoja ja tehokkaita maksutapoja.

Talousarvion vaikutusten arviointi

Lapsivaikutukset

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan talousarvioon on sisällytetty merkittäviä kehittämistoimia erityisesti lasten ja nuorten palvelujen toteuttamiseen ja kehittämiseen, kuten harrastustoimintaan. Vuoden 2021 aikana lisätään matalan kynnyksen harrastuspalvelujen saatavuutta lapsen koulupäivän yhteydessä sekä lapsen ja nuoren luonnollisissa viestintäkanavissa. Erityistä huomiota kiinnitetään heikommassa asemassa olevien yksilöiden sekä aliedustettujen ryhmien kykyyn osallistua harrastustoimintaan. Toimenpiteillä ennakoitaan kavennettavan hyvinvointieroja sekä olevan merkittäviä vaikutuksia lasten ja nuorten fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin.

Sukupuolivaikutukset

Toimiala on sitoutunut kaupunkiyhteisten sekä toimialan omien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien toimenpiteiden edistämiseen. Toimiala pilotoi turvallisemman tilan periaatteita toimipaikoissaan ja analysoi kävijätietoa myös sukupuolen näkökulmasta. Vuonna 2020 vahvistetut kaupungin yhteiset eettiset periaatteet on otettu käyttöön ja ne ovat olennainen osa uuden henkilön perehdyttämistä. Yhdenvertaisen palvelukehittämisen tueksi hyödynnetään kaupunkilaisprofiilien kaltaisia suunnittelutapoja, jotka tuovat esille yksilöiden monimuotoisia tarpeita ja toiveita sekä korostavat jokaisen kuntalaisen itsemäärittelyoikeutta. Avustamisen sukupuolivaikutuksia seurataan säännöllisesti. Toimenpiteiden ennakoivan vähentävän syrjintää, purkavan stereotypioita sukupuolten eroista, lisäävän henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusosaamista sekä lisäävän palvelujen houkuttelevuutta kaikille.

Terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Toimialan sitovien tavoitteiden hankkeet keskittyvät koronapandemian kasvattamien hyvinvointierojen korjaamiseen. Vuoden 2021 aikana parannetaan erityisesti lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden palveluja. Kehittämishankkeet toteutetaan laajasti toimialojen, kanslian sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimijakentän kanssa. Toimenpiteillä ennakoitaan olevan myönteisiä vaikutuksia kaupunkikulttuurin ja -arjen palautumiseen, kaupunkilaisten fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä kykyyn elää erityistilanteessakin merkityksellistä ja oman näköistä elämää.

Yritysvaikutukset

Vuoden 2021 toimenpiteillä selkeytetään kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ja sen kumppaneiden työnjakoa. Kaupungin selkeät palvelutoiminnan rajaukset luovat sekä yhteistyön mahdollisuuksia että ennakoitavuutta yritystoiminnalle. Toimijakentän kehittymis- ja palautumiskykyä jatketaan myöntämällä avustuksia kulttuurin ja vapaa-ajan toimintaan sekä lisäämällä koulutusta. Vuonna 2021 lisätään yhteistyötä kanslian elinkeino-osaston kanssa mm. yritysvaikutusten arviointia kehittämällä sekä hyödyntämällä kansliasta toimialalle osoitettua innovaatioagenttia erityisesti liikkumiseen liittyvässä innovaatio- ja yritysyrityksessä. Pääosa toimialan digitaalisesta kehittämisestä tuottaa ratkaisuja ja palveluja, joiden avulla sekä kaupalliset että yleishyödylliset yhteisöt voivat ilmoittaa omasta palvelutarjonnastaan kaupungin toiminnan rinnalla. Toimenpiteet vahvistavat yritystoiminnan mahdollisuuksia rajaamalla tietyt toiminta-alueet selkeästi kaupungin oman toiminnan ulkopuolelle sekä luomalla alustoja ja rajapintoja yhteiseen kehittämiseen.

Ympäristövaikutukset

Toimialan palvelut lisäävät ympäristötietoisuutta ja -osaamista. Esimerkiksi vuonna 2021 järjestettävä Helsinki Biennaali vahvistaa kuntalaisten ja Helsingin vieraiden ymmärrystä luonnon monimuotoisuudesta, Itämeren tilasta ja ilmastomuutoksesta taiteen keinoin. Biennaalin toteuttaminen joka toinen vuosi luo edellytyksiä kestäväälle matkailulle. Toimialan palvelukokonaisuudet toteuttavat omia ympäristöohjelmiaan tavoitteineen ja toimenpiteineen, ja toimiala osallistuu kaupunkitasoisten ohjelmien toteutukseen. Konkreettisia toimenpiteitä energian käytön vähentämiseksi jatketaan esimerkiksi maauimaloiden uimaveden lämpötilan osalta. Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen lisäksi ilmastoystävällistä autoilua edistetään varautumalla tarvittavien sähköautojen latauspaikkojen lisäämiseen liikunnan hallinnoimilla pysäköintipaikoilla. Nuoriso- ja kirjastopalveluissa vahvistetaan kansalaisten toimintamahdollisuuksia kestävämmän tulevaisuuden eteen nuorisotyön, kansalaistoiminnan ja kulttuurin avulla. Toimenpiteillä ennakoidaan olevan myönteinen vaikutus erityisesti lasten ja nuorten asenteisiin ja edistävän kaupunkilaisten kestävä elämäntapaa.

HNH2035 huomioiminen

Toimiala toteuttaa Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjeohjelmaa laajentamalla Varaamoa, joka tehostaa kaupungin hallinnassa olevien tyhjien ja vajaakäyttöisten tilojen käyttöä. Käyttöön otettavat digitaaliset palvelut on tarkoitettu laajasti helsinkiläisen kulttuurin ja vapaa-ajan toimijakentän käyttöön ja toimivat jakamistalouden alustana. Kiertotalouden ja jakamistalouden lisäksi vaikutuksiltaan merkittävimmiksi arvioidut toimenpiteet liittyvät hankintoihin ilmastopäästöjen tunnistamiseen ja ilmastokriteerien kehittämiseen, joihin ei ole talous- ja toimintasuunnitelmassa kohdistettu erityisiä resursseja, mutta joihin yritetään löytää ratkaisua hallinnon palvelustrategian avulla. Liikuntapaikkojen energiatehokkuutta lisätään yhteistyössä Hiilineutraali Helsinki –ohjelman kanssa. Toimenpiteillä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia resurssien tehokkaampaan ja kestävämpään käyttöön.

Talousarvion tavoitteet, suoritteet, yksikkökustannukset ja tuottavuuslaskenta

Sitovat toiminnan tavoitteet

Kaupunkistrategian teema	Sitova toiminnan tavoite	Sitovan toiminnan tavoitteen mittarit	Kytkeytyminen kaupunkiyhteisiin hankkeisiin ja yhteissuunnittelun teemoihin
Maailman toimivin kaupunki	Palveluja parannetaan asiakaskokemuksen perusteella Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala käyttää yhteisiä välineitä asiakaskokemuksen arviointiin, parantamiseen ja johtamiseen. Palvelujen parantamisessa hyödynnetään jatkuvan parantamisen ajatusta,	Tuotetaan konkreettiset kuvaukset palvelujen tuottamisen strategiasta ennen valtuustokauden loppua sekä luodaan yhteiset avustamisen ja palvelutuotannon hankinnan käytännöt. Mittari: jokaisen palvelukokonaisuuden kuvaukset ovat valmiit ennen valtuustokauden	Asukaskokemus ja asiakastyytyväisyys Palvelujen saavutettavuus Osallisuus Elävät kaupunginosat

<p>Kestävän kasvun turvaaminen on kaupungin keskeisin tehtävä</p>	<p>ajankohtaista tietoa ja osallisuutta.</p> <p>Koko kaupunki on oppimisen, kulttuuristen kohtaamisten, tekemisen ja kansalaistoiminnan paikka</p> <p>Helsinki on alusta ja kumppani paremman kaupungin ja maailman rakentajille. Toimiala avaa tilojaan, tietoaan ja välineitään kaupunkilaisten, yhteisöjen ja yritysten käyttöön.</p>	<p>loppua ja avustamisen ja hankinnan käytännöt on luotu Tietolähteenä toimialan seuranta.</p> <p>Lasten ja nuorten harrastamisen mahdollisuuksia parannetaan ja lisätään kohdennettua viestintää harrastusmahdollisuuksista</p> <p>Mittari: projektissa määritellyt toimenpiteet on tehty. Tietolähteenä toimialan seuranta. Toimenpiteiden vaikutus näkyy suotuisasti kaupunkiyhteisessä strategiamittarissa ”Lasten ja nuorten osuus, jolla harrastus”.</p>	<p>Palvelujen saavutettavuus</p> <p>Elävät kaupunginosat</p> <p>Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen</p> <p>Harrastustoiminta</p> <p>Kaupungin tilojen käyttö</p> <p>Strategia nuorten syrjäytymishaasteen ratkaisemiseen</p>
<p>Uudistuvat palvelut</p>	<p>Helsingissä on helppoa ja houkuttelevaa lähteä liikkeelle</p> <p>Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala edistää toiminnallaan fyysisesti aktiivista ja kokemusrikasta elämäntapaa. Kaikki syyt lähteä liikkeelle ovat yhtä arvokkaita. Kuntalaisille aktiivinen ja houkutteleva Helsinki vetää puoleensa myös matkailijoita ja suurtapahtumia. Toimiala kehittää uusia keinoja markkinoida palveluja, helpottaa mielekkään tekemisen löytämistä ja tavoittaa nykyisten palvelujen ulkopuolella olevia</p>	<p>Vahvistetaan ikäihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä parantamalla mahdollisuuksia liikkumiseen ja liikkeelle lähtöön.</p> <p>Mittari: projektissa määritellyt toimenpiteet on tehty. Tietolähteenä toimialan seuranta. Toimenpiteiden vaikutus näkyy suotuisasti kaupunkiyhteisessä strategiamittarissa ”Liikkumisen ja paikallaanolon osuudet (%) valveillaoloajasta (yli 70-vuotiaat)”.</p>	<p>Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen</p> <p>Liikkumishjelma</p>

Suorite-, yksikkökustannus- ja taloustavoitteet

Henkilöstö ja tilankäyttötavoitteet

	2019	2020	ennuste 2020	2021	2022	2023
Henkilöstön käyttö						
Henkilöstön määrä	1817	1822	1822	1822	1822	1852
Henkilötyövuodet (oma henkilöstö)	1781	1803	1803	1803	1803	
Henkilötyövuodet (ostopalvelut)	20	14	14	14	14	14
Tilan käyttö						
Tilat, m ²	304 914	327 525	326 614	334 974	334 999	348 229
Tilojen pinta-alamäärä (htm ²) suhteessa asiakasmäärään	0,014	0,016	0,022	0,016	0,016	0,017

Suoritteet

Suoritetavoitteet	TP 2019	Tavoite 2020	Ennuste 2020	TAE 2021	TSE 2022	TSE 2023
Fyysiset käyntikerrat	21 284 610	20 810 000	14 802 300	21 136 000	20 844 000	21 644 000
Digitaalisen käyntikerrat *	17 337 427	15 700 000	18 400 000	15 744 000	15 744 500	15 745 000
Avustukset € / asukas	52,00	54,44	54,44	52,70	52,34	51,97
Kulttuuri	26,60	27,20	27,20	25,60	25,36	25,12
Liikunta	12,35	12,70	12,70	12,58	12,46	12,35
Nuoriso (7-28 v. nuori)	13,05	14,54	14,54	14,52	14,52	14,50

*Digitaalisen käyntikerran määritelmä ja laskentatapa tarkennetaan vuoden 2021 aikana seuraavaa talousarviokautta varten.

Tuottavuusmittari (Taulukkomalli)

vuosi	2019	2020	ennuste			
			2020	2021	2022	2023
Tuottavuusindeksi	100	99	63	98	93	99

Yksikkökustannusten kehitys**e / asukas (sis. järjestö ja laitosavustukset)**

Vuosi	2019	2020	ENN 2020	2021	2022	2023
Liikunta	110,3	118,6	121,9	116,8	118,2	119,3
Nuoriso	46,3	47,8	46,5	48,1	48,9	49,5
Kirjasto	62,4	63,2	63,5	63,4	64,3	65,2
Kulttuuri	121,0	124,8	129,3	122,8	121,5	124,6
Yhteensä	340,0	354,3	361,3	351,2	352,9	358,6

e / asukas (ilman avustuksia)

Vuosi	2019	2020	ENN 2020	2021	2022	2023
Liikunta	76,5	82,2	85,6	84,0	85,6	87,0
Nuoriso	42,7	43,8	42,5	44,2	45,0	45,7
Kirjasto	62,4	63,2	63,5	63,4	64,3	65,2
Kaupunginmuseo	11,1	11,5	11,6	11,8	12,0	12,1
Orkesteri	19,3	19,5	19,4	19,1	19,4	19,6
Taidemuseo	10,5	13,3	13,1	13,0	11,0	13,3
Kulttuurikeskukset ja kulttuurin edistäminen	18,2	19,1	23,8	19,8	19,2	20,2
Yhteensä	240,7	252,5	259,5	255,1	256,4	263,0

KÄYTTÖTALOUSTAULUKOT

Kulttuuri ja vapaa-aika

	Käyttö	Talousarvio	Ennuste	Ehdotus	Talousarvio	Talous-	Talous-
	2019	2020	2020	2021	2021	suunnitelma	suunnitelma
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	2022	2023
						1 000 €	1 000 €
Tulot yhteensä	33 528	34 622	25 108	35 623	35 623	33 917	37 286
Menot yhteensä	255 122	267 593	262 244	269 451	269 451	271 123	280 604
Toimintakate	-221 594	-232 971	-237 136	-233 828	-233 828	-237 206	-243 318
Tilikauden tulos	-221 594	-232 971	-237 136	-233 828	-233 828	-237 206	-243 318
Tilikauden ylijäämä	-221 594	-232 971	-237 136	-233 828	-233 828	-237 206	-243 318
Muutos, %							
Tulot		3,3	-27,5	2,9	2,9	-4,8	9,9
Menot		4,9	-2,0	0,7	0,7	0,6	3,5

41001 Kulttuuri ja vapaa-aika

	Käyttö	Talousarvio	Ennuste	Ehdotus	Talousarvio	Talous-	Talous-
	2019	2020	2020	2021	2021	suunnitelma	suunnitelma
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	2022	2023
						1 000 €	1 000 €
Tulot yhteensä	33 528	34 622	25 108	35 623	35 623	33 917	37 286
Menot yhteensä	218 081	228 642	223 293	231 936	231 936	233 608	243 089
Toimintakate	-184 552	-194 020	-198 184	-196 313	-196 313	-199 691	-205 803
Tilikauden tulos	-184 552	-194 020	-198 184	-196 313	-196 313	-199 691	-205 803
Tilikauden ylijäämä	-184 552	-194 020	-198 184	-196 313	-196 313	-199 691	-205 803
Muutos, %							
Tulot		3,3	-27,5	2,9	2,9	-4,8	9,9
Menot		4,8	-2,3	1,4	1,4	0,7	4,1

41002 Kulttuurin laitosavustukset

	Käyttö	Talousarvio	Ennuste	Ehdotus	Talousarvio	Talous-	Talous-
	2019	2020	2020	2021	2021	suunnitelma	suunnitelma
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	2022	2023
						1 000 €	1 000 €
Tulot yhteensä	0	0	0	0	0	0	0
Menot yhteensä	22 971	23 047	23 047	22 902	22 902	22 902	22 902
Toimintakate	-22 971	-23 047	-23 047	-22 902	-22 902	-22 902	-22 902
Tilikauden tulos	-22 971	-23 047	-23 047	-22 902	-22 902	-22 902	-22 902
Muutos, %							
Tulot		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot		0,3	0,0	-0,6	-0,6	0,0	0,0

41003 Liikunnan laitosavustukset

	Käyttö	Talousarvio	Ennuste	Ehdotus	Talousarvio	Talous-	Talous-
	2019	2020	2020	2021	2021	suunnitelma	suunnitelma
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	2022	2023
						1 000 €	1 000 €
Tulot yhteensä	0	0	0	0	0	0	0
Avustukset	14 070	15 904	15 904	14 613	14 613	14 613	14 613
Menot yhteensä	14 070	15 904	15 904	14 613	14 613	14 613	14 613
Toimintakate	-14 070	-15 904	-15 904	-14 613	-14 613	-14 613	-14 613
Tilikauden tulos	-14 070	-15 904	-15 904	14 613	-14 613	-14 613	-14 613

Muutos, %

Tulot		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot		13,0	0,0	-8,1	-8,1	0,0	0,0

Toimialan käyttötalous palvelukokonaisuuksittain tiliryhmittäin (1000€)

KUVA TAE 2021	2900	2910	2920	2930	2940	2980
	Kulttuuri- ja vapaa-aika	Kulttuuripalvelut	Liikuntapalvelut	Nuorisopalvelut	Kirjastopalvelut	Toimialan yhteiset
Myyntitulot	14 181	4 921	8 486	319	455	0
Maksutulot	377	199	50	30	99	0
Tuet ja avustukset	7 816	3 019	490	2 023	1 822	462
Vuokratulot	12 341	817	10 384	212	919	10
Muut tulot	906	-67	46	80	825	22
Tulot yhteensä	35 623	8 889	19 455	2 664	4 121	494
Palkat	76 440	17 888	18 578	13 535	17 496	8 943
Muut henkilöstömenot	20 792	4 866	5 053	3 681	4 759	2 432
Palvelujen ostot	33 970	9 260	8 510	4 167	3 331	8 702
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	16 327	2 433	8 085	1 084	4 058	666
Avustukset	28 059	17 018	8 366	2 625	0	50
Vuokrat	56 213	10 259	26 082	5 895	11 300	2 677
Muut menot	135	80	46	2	7	0
Menot yhteensä	231 936	61 804	74 720	30 990	40 951	23 471
Toimintakate	-196 313	-52 915	-55 265	-28 326	-36 830	-22 977

